

Na!branje

Z LIDIJO GOLC

Novi sodobni slovenski slovnici

Kdaj smo nazadnje preverili svoj dvom pri pisanju z brskanjem po slovnici, slovarju, pravopisu ... na Franu? Nam šola dá dovolj jezikovnega znanja, da svoja besedila pošljamo v svet nelektorirana? Mislite, da vse fakultete zahtevajo lektorirane naloge? Načeloma da, vendar nekatere pred zagovorom vseeno ne zahtevajo izjave lektorja o jezikovni neoporečnosti in primernosti za objavo.

Bistveno je posameznikovo zavedanje, kako jezik odraža naš odnos do sebe in okolice ter kako nihče ne nosi vsega znanja kar v spominu. Da se ta posameznik odloči in potrudi poiskati prave rešitve, kadar ni prepričan o svoji. Odraslemu bi v negotovosti morala v glavi zasvetiti rdeča lučka, mladega pa je treba na to navaditi. Nevsiljivo, zanimivo, a odločno. Pa ne le s člankom ali s predavanjem, temveč tudi z vajo, iz katere izhajajo pravila, ki naj bodo razumljiva – pa velikokrat ponovljena in zato utrjena.

Kljub samozavedanju se pogosto mudi: ob vsebinskem delu z besedilom je treba upoštevati tudi datume. In ravno ko se delo bliža koncu, je časa najmanj.

Iščemo priročnik, strokoven in razumljiv. Predvsem za mlajše še vizualno privlačen, dovolj preprost in pregleden, da ga bodo radi vzeli v roke. In najdemo ...

KRATKOSlovnica, Slovenska slovnica za osnovne šole, na stotih straneh v poglavjih *Glas, Beseda, Stavek in Pravopis* navaja osnovne jezikoslovne pojme, znanje si njen bralec lahko osveži v zadnjem poglavju *Preglednice sklanjatev in spregatev*. Poglobljena **Slovnica na kvadrat**, Slovenska slovnica za srednje šole, se z enako naslovljenimi poglavji bliža dvestotim stranem.

*Avtor Kozma Ahačič v obeh uvodih poudarja, da knjigi nista učbenika, temveč priročnika. Kljub temu nisem prepričana, da vse poenostavitve (npr. sprememba namesto premena, nesistematična razlaga glagolskega vida) pripomorejo k dovolj natančnemu vedenju o jeziku. Vsako poglavje se konča z »zanimivostmi«, ob koncu katerih so navedene pogoste napake iz tega poglavja, uvedene z latinskim citatom o napakah. *Errando discimus*. (Na napakah se učimo.) *Errare humanum est, sed in errore perserverare dementis*. (Motiti se je človeško, pri napaki vztrajati pa neumno.) *Quae nocent, saepe docent*. (Kar nam škoduje, nam je pogosto v poduk.) *Virtutes discere est vitia dediscere*. (Vrline pridobimo tako, da se odvadimo napak.) Rubrika »zanimivosti« včasih vsebuje tudi teme, ki bi verjetno sodile v poglavje samo: skica ustne votline, samoglasniški trikotnik, vrstni red naslonk v naslonskem nizu, glagolski vid.*

Latinščina v tej slovnici ni le smiselna ilustracija s pregovori, temveč tudi vsebinska razlaga in dopolnilo, denimo pri navajanju imen besednih vrst in pri poimenovanju sklonov. Tudi primerjave z angleščino in drugimi jeziki so celoti v prid.

*Verjetno osnovnošolska in srednješolska stopnja šolanja poglavja o zvrstnosti ne bo kar opustila, kljub avtorjevi zavestni odločitvi, da poglavje izpusti. In upam, da dijaki pri pouku slišijo kaj o zgodovini jezika, če že ne raziščejo te tematike z odličnim učbenikom *Slovenščina z besedo do besede 4* v poglavju o knjigah, ki so pisale zgodovino, odlično povezanem s književnimi junaki in junaki slovenske književnosti skozi čas. Moja izkušnja s tem poglavjem (z dijaki srednje strokovne šole) je odlična. V novi slovnici se na zgodovino jezika navezujejo razlage posameznih pojmov, denimo sklonov na Bohoriča in Gutsmana (na 47. strani). Menim, da slavisti te tematike ne bi smeli povsem prepustiti zgodovinarjem. Uporaba korpusov in sodobnih literarnih del pri navajanju primerov, zanimivosti in napak dela novo slovnico, *Kratkoslovnico* in *Slovnico na kvadrat*, aktualno in zanimivo. Pričakovala sem bila, da se bo nova slovnica večkrat navezovala na Franu, na primer na *Slovar novejšega besedja*, na *Slovar sinonimov* in na *Jezikovno svetovalnico*, saj imamo, vsaj v srednji šoli, Franu kar odprtega, da mimogrede projeciramo pomen ali rabo kake besede, dijaki večinoma to naredijo sami. Morda pa je Fran že tako sam po sebi umeven, da večkratno sklicevanje nanj ni potrebno.*

Nova slovnica je torej razbremenjena podrobnosti in tudi živahno ilustrirana, starček v naslonjaču na Slovnici na kvadrat pa šaljivo namiguje, naj nam bi zadostovala do poznih let. Prav vizionarsko možak v knjigi (na 106. strani) gleda v eno smer, na naslovnici pa v drugo ...

Vzgoja k odgovornemu, radovednemu, a svobodnemu, živahnemu odnosu do jezika je profesorjem zdaj olajšana, stalnega študija in branja pa smo tako vajeni – navajajmo na to tudi naše dijake in slušatelje.

*Koncept male nemške slovnice Georga Vollmerja *Kleine deutsche Grammatic für Schulle und Alltag* je bil očitno pravo izhodišče za poenostavljeno slovensko šolsko rabo.*